

Recenzja osiągnięć naukowych
dra Mateusza Hohola
w związku z wnioskiem
o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie
psychologia

dr hab. Mariusz Urbański, prof. UAM
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
murbansk@amu.edu.pl

Niniejsza recenzja przygotowana została na zlecenie Rady Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Jagiellońskiego, w związku z postępowaniem w sprawie nadania drowi Mateuszowi Hoholowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie psychologia, wszczętym 18. maja 2020 r, na podstawie przepisów Ustawy z dnia 20. lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.).

Pan Mateusz Hohol uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia w roku 2013, na podstawie rozprawy *Struktura teorii neurokognitywnych*, przygotowanej pod kierunkiem dra hab. Janusza Mączki, prof. UPJPII. Elementem dorobku, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy jest monografia *Foundations of Geometric Cognition*, wydana w 2020 r. przez wydawnictwo Routledge.

W niniejszej recenzji dokonuję oceny osiągnięć naukowych dra Hohola, zgodnie z art. 221 ust. 8 Ustawy. Następnie dokonuję także oceny pozostałych osiągnięć, w szczególności tych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy.

1 Ocena osiągnięć naukowych

1.1 Monografia *Foundations of Geometric Cognition*

Ocenę osiągnięć naukowych Habilitanta rozpocznę od uwag dotyczących monografii *Foundations of Geometric Cognition*. Nie wdając się w szczegóły: Autor proponuje adekwatną ramę dla swoich rozważań, charakteryzując ją za pomocą czterech dezyderatów, które trafnie ujmują zadania psychologicznej/kognitywnej teorii poznawczych podstaw geometrii euklidesowej (choć można mieć pewne wątpliwości co do terminu „hardwired”, użytego w pierwszym z nich). Wybór geometrii euklidesowej jako wyznaczającej obszar prowadzonych badań również należy uznać za trafny, głównie z uwagi na naturalność jej doświadczania przez ludzi (i nie tylko ludzi). Autor twierdzi, że źródłem kompetencji geometrycznych są systemy poznawcze, odpowiedzialne za rozpoznawanie obiektów oraz rozpoznawanie układu otoczenia (tu pojawiają się argumenty ewolucyjne), których współdziałanie wspomagane jest czynnikami o charakterze kulturowym, jak język (tu z kolei pojawiają się argumenty rozwojowe).

Rozważania prezentowane w monografii bez wątpienia mają charakter interdyscyplinarny, lokując się na pograniczu co najmniej trzech dyscyplin (choć nie w sensie ich ministerialnego wykazu): psychologii, filozofii i kognitywistyki. Bez wątpienia też osiągnięcia naukowe Habilitanta wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny (spełniając tym samym zasadniczo warunek, określony w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy) – pozostaje jedynie ustalenie której dyscypliny. Badania prezentowane w monografii mają w dużej mierze charakter metaanaliz i dokonywane są na takim poziomie uteoretyzowania, który zdecydowanie nie sprzyja ich jednoznacznej klasyfikacji. Drugą stroną tego samego medalu jest niewątpliwa erudycja Autora, której towarzyszą kompetencje merytoryczne, umożliwiające prowadzenie takich interdyscyplinarnych badań. Dodatkowe badania empiryczne wsparłyby konkluzywność wniosków Autora; trzeba jednak przyznać, że dr Hohol obficie korzysta z literatury raportującej wyniki takich badań (choć w różnych rozdziałach w różnym stopniu). Z pewnością *Foundations of Geometric Cognition* mogą stać się podstawą – bądź nawet ramą – dla szeroko zakrojonego programu badań empirycznych nad zagadnieniem poznania geometrycznego. Świadczą zresztą o tym pojawiające się już cytowania monografii, w pracach o charakterze zarówno metateoretycznym (Cipora, K., He, Y., & Nuerk, H. C. (2020), The spatial–numerical association of response codes effect and math skills:

why related?, *Annals of the New York Academy of Sciences*), jak i empirycznym (Otálora, Y., & Taborda-Osorio, H. (2020), Developmental differences in children's and adults' use of geometric information in map-reading tasks, *PLOS ONE*, 15(12)).

Jeśli czegoś w pracy dra Hohola brakuje, to analiz o charakterze historycznym, do których materiał źródłowy jest wielce obfity (od *Elementów* Euklidesa poczynając). Jakkolwiek być może poboczne z punktu widzenia zasadniczego celu pracy, stanowiłyby one bez wątpienia wartościowe uzupełnienie jej obecnej treści. Trudno jednak z tego braku czynić istotny zarzut.

Wreszcie, na koniec: zastanawiają mnie potencjalne zastosowania propozycji Habilitanta w dydaktyce (Autor wspomina o nauczaniu geometrii, ale bardzo zwięźle). Jakich konkretnych implikacji, a wręcz zaleceń w tym obszarze można by się dopatrzeć w przedstawionych wynikach? Czy analizy Autora można przełożyć na konkretną odpowiedź na edukacyjne pytanie „Co robić”?

1.2 Pozostały dorobek naukowy

W wykazie swoich osiągnięć naukowych dr Hohol umieścił jedynie publikacje wydane po uzyskaniu stopnia doktora, a i to nie wszystkie. Uzasadnieniem tej wybiórczości jest deklarowany brak związku pominiętych publikacji z psychologią, w której to dyscyplinie dr Hohol ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Decyzja ta budzi jednak pewne zastrzeżenia. Z jednej strony, wykaz osiągnięć nie przedstawia w rezultacie pełnego obrazu osiągnięć Habilitanta. Z drugiej strony, można mieć wątpliwości co do tego, czy w istocie wszystkie przedstawione publikacje wnoszą wkład w rozwój akurat psychologii. Badania dra Hohola mają charakter interdyscyplinarny i w mojej opinii przedstawiony dorobek mógłby stanowić podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego równie dobrze w zakresie filozofii co psychologii.

Dorobek ten obejmuje dwie monografie (poza omówioną wyżej), w tym jedną współautorską, 11 rozdziałów w monografiach naukowych, trzy współredakcje monografii, 12 współautorskich artykułów naukowych. W większości są to publikacje anglojęzyczne. Znaczna ich część opublikowana została w bardzo dobrych czasopismach (m.in. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, *Frontiers in Psychology*, *Psychological Research*, *Journal of Computational Neuroscience*). Prace te dotyczą trzech wyrazistych grup zagadnień (co zresztą zostało przez Habilitanta obszernie opisane w autoreferacie): poznania nu-

merycznego, poznania geometrycznego oraz pojęciowych i metodologicznych zagadnień psychologii i neuronauki poznawczej.

Podkreślenie „współ-” (autorstwa i redakcji) w żadnym wypadku nie stanowi zarzutu wobec dorobku Habilitanta. Wprost przeciwnie, sadzę, że jest to bardzo mocna strona zarówno dorobku dra Hohola, jak i szerzej – realizowanego przezeń modelu pracy badawczej, pozostająca zresztą w ścisłym związku ze wspomnianą wyżej interdyscyplinarnością. Indywidualny wkład Habilitanta jest każdorazowo wyraźnie określony. Przedstawione dane jasno wskazują, że dr Hohol jest badaczem dojrzałym, prowadzącym zaawansowane badania o charakterze teoretycznym, wnioski z których potrafi również sprawnie przekładać na język empirii, w obu tych wymiarach uzyskując istotne wyniki.

1.3 Dane naukometryczne

Sumaryczny *Impact Factor* prac dra Hohola wynosi 18,857. Wedle bazy *Scopus* ujęte w niej prace Habilitanta (w liczbie 12) cytowane były 98 razy w 85 pracach (liczby te obejmują również autocytowania), a *h*-indeks wynosi 5 (dane na dzień 10. lutego 2021). Są to bardzo dobre wartości.

Konkluzja oceny osiągnięć naukowych

Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia naukowe dra Mateusza Hohola spełniają wymagania dla nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie psychologia, określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy.

2 Ocena pozostałych osiągnięć

2.1 Istotna aktywność naukowa albo artystyczna realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

W świetle udokumentowanych danych, przedstawionych w pkt. 5 autoreferatu, warunek sformułowany w art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy należy uznać za spełniony. Dr Hohol odbył kilka wizyt studyjnych w instytucjach naukowych

w Niemczech, Bułgarii, Czechach, Rumunii i USA. W szczególności współpraca z prof. Hansem-Christophem Nuerkiem z Uniwersytetu w Tybindze zaowocowała kilkoma interesującymi publikacjami. Ponadto, dr Hohol realizował aktywność naukową w ramach zatrudnienia w trzech krajowych instytucjach akademickich: Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk oraz Uniwersytecie Jagiellońskim.

2.2 Aktywność konferencyjna

Dr Hohol brał udział w 35 konferencjach naukowych, w tym 10 zagranicznych, co jest aktywnością znaczącą.

2.3 Udział w projektach badawczych

Dr Hohol kierował projektem badawczym *Mechanizmy poznania geometrycznego* (NCN OPUS, 2016-2020). Ponadto, jako wykonawca, brał udział w realizacji projektów realizowanych w ramach programów NCN Sonata-Bis oraz Maestro, FNP Mistrz oraz John Templeton Foundation.

2.4 Nagrody za aktywność naukową

Dr Hohol jest laureatem trzech prestiżowych wyróżnień: Nagrody Naukowej Tygodnika *Polityka*, Stypendium MNiSW dla wybitnych młodych naukowców, Stypendium „Start” FNP.

2.5 Aktywność organizacyjna, dydaktyczna, popularyzatorska i na rzecz współpracy z otoczeniem

Dr Hohol brał udział w pracach komitetów organizacyjnych kilku konferencji międzynarodowych (odbywających się w Polsce). Recenzował artykuły dla kilku czasopism (w tym psychologicznych: *Cognitive Science* oraz *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis: Studia Psychologica*). Prowadzi stosunkowo rozległą działalność w obszarze współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w ostatnich latach związaną głównie z aktywnością Fundacji Centrum Kopernika. Na szczególne podkreślenie zasługuje jego działalność popularyzatorska, w tym zwłaszcza współpraca z *Tygodnikiem Powszechnym*.

Aktywność dydaktyczna dra Hohola ma charakter interdyscyplinarny, obejmując prowadzenie zajęć z przedmiotów dotyczących zagadnień przede wszystkim filozofii i kognitywistyki, w mniejszym stopniu również psychologii. Warto zwrócić uwagę, że dr Hohol przygotował również kursy dostępne dla szerokiej publiczności w ramach działalności związanej z Copernicus College.

Mariusz Urbański

10 lutego 2021